

Forslag

til

Lov om ligsyn m. v.

Fremsat den 9. oktober 1975 af *justitsministeren*.

Omsorg for lig.

§ 1. Den, der antages at være afgået ved døden, skal anbringes under forsvarlige forhold. Er dødens indtræden ikke åbenbar, skal den pågældende være under jævnligt tilsyn og må ikke føres til lighus, før en læge har iagttaget sikre dødstegn. Før end ligsyn efter § 2, stk. 1, er afsluttet må liget ikke klædes, anbringes i kiste eller føres til kapel.

Ligsyn.

§ 2. Ligsyn foretages af en læge til afgørelse af, om dødsfald er indtrådt. Ved ligsynet skal sikre dødstegn iagttages og døds- måde og dødsårsag så vidt muligt fastslås.

Stk. 2. Er dødsfald indtrådt under indlæg- gelse på sygehus eller lignende institution, foretages ligsyn af en af de læger, der her har deltaget i patientens behandling.

Stk. 3. I andre tilfælde skal ligsyn fore- takes af afdødes sædvanlige læge eller den- nes stedfortræder. Må undtagelsesvis en anden læge efter forholdene anses nærmere til at foretage ligsynet, og finder han at have tilstrækkeligt grundlag for at tage stilling også til døds- måde og dødsårsag, kan lig- synet dog foretages af ham.

Stk. 4. Ingen stedlig læge kan undslå sig for at komme til stede til foretagelse af lig- syn, hvis tilkaldelsen skyldes, at afdødes sædvanlige læge og dennes stedfortræder har gyldigt forfald, eller at afdøde ikke havde nogen sædvanlig læge på dødsstedet.

Stk. 5. Justitsministeren fastsætter regler, hvorefter en læge ikke må foretage ligsyn af afdøde, som lægen har haft et særligt til- knytningsforhold til.

Indberetning til politiet.

§ 3. Den læge, der tilkaldes i anledning af dødsfald, skal afgive indberetning til politiet:

1) når dødsfaldet skyldes et strafbart for- hold, selvmord eller ulykkestilfælde,

2) når en person findes død,

3) når døden er indtrådt pludseligt og ikke er forudset af lægelige grunde,

4) når døden kan være en følge af fejl, forsømmelse eller ulykkelig hændelse i for- bindelse med behandling eller forebyggelse af sygdom,

5) når det i øvrigt ikke med sikkerhed kan udelukkes, at dødsfaldet skyldes et strafbart forhold, selvmord eller ulykkes- tilfælde, eller dødsfaldet af andre grunde skønnes at kunne have politimæssig inter- esse.

Stk. 2. Ved dødsfald på sygehus eller lig- nende institution afgives indberetningen af den ledende læge.

Medico-legalt ligsyn.

§ 4. I de tilfælde, der er nævnt i § 3, iværksættes medico-legalt ligsyn.

Stk. 2. Medico-legalt ligsyn kan dog und- lades:

1) ved dødsfald efter ulykkestilfælde, så- fremt døden først er indtrådt nogen tid efter ulykken, og politiet efter de tilveje- bragte oplysninger finder det åbenbart, at dødsfaldet er uden politimæssig interesse.

2) ved de dødsfald, der er nævnt i § 3, stk. 1, nr. 2-4, såfremt der mellem politiet og embedslægen er enighed om, at de til-

vejbragte oplysninger gør det åbenbart, at der foreligger naturlig død,

3) ved andre dødsfald, der er kommet til politiets kundskab og er antaget at kunne have politimæssig interesse, såfremt politiet efter en undersøgelse finder det åbenbart, at der er tale om naturlig død.

§ 5. Medico-legalt ligsyn foretages af politiet og embedslægen i forening.

Stk. 2. Justitsministeren kan efter indhentet erklæring fra sundhedsstyrelsen meddele andre læger tilladelse til at deltage i medico-legalt ligsyn i embedslægens sted. I påtrængende tilfælde kan en af politimesteren udpeget læge deltage.

Medico-legal obduktion.

§ 6. Medico-legal obduktion skal foretages:

1) når dødsfaldet skyldes et strafbart forhold, eller muligheden heraf ikke med tilstrækkelig sikkerhed kan udelukkes, eller obduktion dog skønnes nødvendig for at hindre, at der senere kan opstå mistanke herom,

2) når dødsårsagen i øvrigt ikke er fastslået med tilstrækkelig sikkerhed ved det medico-legale ligsyn,

3) når dødsårsagen ikke er fastslået med tilstrækkelig sikkerhed ved det medico-legale ligsyn, og yderligere retsmedicinske undersøgelser af politimæssige grunde skønnes påkrævet.

Stk. 2. Skønnes almen interesse i øvrigt at kræve en særlig undersøgelse af dødsårsagen ved bestemte grupper af dødsfald, kan justitsministeren efter forhandling med sundhedsstyrelsen bestemme, at der ved sådanne dødsfald skal foretages medico-legal obduktion.

§ 7. Bestemmelse om medico-legal obduktion træffes af politiet. Obduktionen udføres af en sagkyndig læge, der udpeges af justitsministeren, i forbindelse med embedslægen eller en anden læge, der repræsenterer denne.

Stk. 2. Såfremt omstændighederne tillader det, skal afdødes nærmeste, førend obduktion foretages, underrettes om dødsfaldet og om, at der vil blive foretaget obduktion.

Den pågældende skal samtidig gøres bekendt med adgangen til domstolsprøvelse.

Retslig prøvelse.

§ 8. Såfremt afdødes nærmeste modsætter sig medico-legal obduktion, skal politiet inden 24 timer indbringe spørgsmålet om lovligheden af beslutningen herom for retten.

Stk. 2. Sagen behandles efter strafferetsplejens regler. Rettens afgørelse træffes ved kendelse. Kære til landsretten kan kun ske inden for en frist på 3 dage. Retsplejelovens § 949, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. I de i § 6, stk. 1, nævnte tilfælde kan obduktion foretages, inden rettens afgørelse foreligger, såfremt der er nærliggende fare for, at øjemedet ellers vil forspildes.

Dødsattest.

§ 9. Når ligsyn er afsluttet, skal lægen udstede dødsattest. Er dødsfaldet indberettet til politiet efter § 3, må dødsattest kun udstedes, hvis politiet meddeler, at indberetningen ikke giver anledning til medico-legalt ligsyn. Er der foretaget medico-legalt ligsyn, udstedes dødsattesten af den læge, der har deltaget heri.

Stk. 2. Liget må ikke begraves, brændes eller føres ud af landet, førend dødsattest er udstedt. Er dødsattesten udfærdiget efter medico-legalt ligsyn, skal attesten yderligere være forsynet med politiets påtegning om, at der intet er til hinder for begravelse.

Andre bestemmelser.

§ 10. Loven finder tilsvarende anvendelse på dødfødte.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om behandling af lig, om foretagelse af ligsyn og om obduktion, herunder også om obduktion uden for de tilfælde, der er nævnt i § 6, samt om dødsattester.

Stk. 3. Enhører efterforskningen i forbindelse med dødsfaldet under militær påtalemyndighed, træder forsvarrets auditorpersonel i stedet for politiet ved foretagelse af medico-legale ligsyn og obduktioner.

§ 11. Overtrædelse af §§ 1-3 og 9, straffes med bøde.

Stk. 2. I forskrifter, der udfærdiges i medfør af loven, kan der fastsættes straf af

bøde for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.

§ 12. Loven træder i kraft den 1. juli 1976.

Stk. 2. Følgende bestemmelser ophæves:

1) punkt 4 i forordning af 21. maj 1751 anlangende hvad der ved Delinquent-sagers Drift og Udførsel udi Danmark og Norge bør iagttages,

2) lov nr. 2 af 2. januar 1871 om Ligsyn, 3) § 10, stk. 2, i lov nr. 246 af 9. juni 1967 om udtagelse af menneskeligt væv m.v.

§ 13. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

Lovforslaget tilsigter især at skabe grundlag for en sikrere og mere ensartet praksis med hensyn til en fyldestgørende konstatering af de forhold omkring dødsfald, som der består en offentlig interesse i at få fastslået, herunder dødsfald i forbindelse med trafikulykker og arbejdsulykker.

Justitsministeriet nedsatte i februar 1966 et udvalg med den opgave at foretage en kritisk gennemgang af de gældende bestemmelser om medico-legale ligsyn og obduktioner med henblik på at fremkomme med forslag til ændring af reglerne. Under udvalgsarbejdet viste det sig, at de gældende bestemmelser på en række punkter var utilidsvarende og behæftet med forskellige mangler og uklarheder. Dette gjaldt imidlertid ikke blot reglerne på det område, der var nævnt i udvalgets kommissorium, men også bestemmelserne om almindelige ligsyn. Udvalget inddrog derfor også disse bestemmelser i sine overvejelser.

I oktober 1969 afgav udvalget en betænkning vedrørende revision af ligsynsloven (nr. 537/1969). Betænkningen indeholder bl.a. udkast til en ny lov om ligsyn m.v.

Det fremgår af betænkningen, at lovudkastet sammenfatter de hovedregler, der efter udvalgets opfattelse bør gælde, dels for almindelige og medico-legale ligsyn, og dels for medico-legale obduktioner. Det tilsigter derimod ikke at sammenfatte alle bestemmelser om behandling af lig. Reglerne om transplantation fra lig, sygehusobduktioner og anvendelse af lig i videnskabeligt øjemed findes således i lov nr. 246 af 9. juni 1967 om udtagelse af menneskeligt væv m.v. Loven bygger på en betænkning fra maj 1967 vedrørende lovgivning om transplantation (nr. 454/1967). Reglerne om begravelse og ligbrænding findes først og fremmest i en lov fra 1907 om forskellige forhold vedrørende begravelse og i ligbrændingsloven fra 1950. Den 1.

januar 1976 træder en ny lov om begravelse og ligbrænding i kraft (lov nr. 346 af 26. juni 1975). Loven bygger på en betænkning vedrørende revision af begravelsesloven og ligbrændingsloven (nr. 688/1973).

Det lovudkast, der findes i betænkningen vedrørende revision af ligsynsloven, er i det væsentlige kun udtryk for en ajourføring og videreudvikling af den bestående retstilstand. De gældende lovregler om ligsyn og obduktioner, jfr. betænkningens bilag 1, 3 og 4, der alle er af ældre dato, er ganske vist gennem årene ved administrative forskrifter blevet tilpasset samfundsudviklingen, men dette er sket på bekostning af overskueligheden, således at der er åbnet plads for væsentlige tvivlsspørgsmål. Som følge heraf har der formentlig i visse dele af landet ikke været gennemført medico-legale ligsyn og obduktioner i alle tilfælde, hvor der kan siges at have bestået en offentlig interesse i at få foretaget en fyldestgørende konstatering af forholdene omkring et dødsfald.

Forslagets gennemførelse vil derfor først og fremmest medføre, at man overalt i landet vil følge de samme regler ved afgørelsen af, i hvilket omfang der skal foretages medico-legalt ligsyn og obduktion. Herunder vil der bl.a. ske følgende ændringer i forhold til de gældende regler:

1. Reglen om, at den, der er død i sin seng, ikke må tages ud af sengen, før 6 timer efter dødsfaldet, er udeladt, jfr. betænkningen side 19.

2. Muligheden for i visse tilfælde at lade ligsyn foretage af personer uden lægeuddannelse (ligsynsmænd) er bortfaldet, jfr. betænkningen side 20.

3. Der indføres nærmere regler om, hvilke læger der kan foretage ligsyn, jfr. betænkningen side 23 og lovforslagets § 2, stk. 5.

4. Det bestemmes, at der skal gives indberetning til politiet i alle tilfælde, hvor nogen findes død, hvor døden er indtrådt pludseligt og ikke er forud-

set af lægelige grunde, og når dødsfald er indtrådt i forbindelse med behandling eller forebyggelse af sygdom og kan være en følge af fejl, forsømmelse eller ulykkelig hændelse, jfr. betænkningen side 26.

5. De tilfælde, hvor der skal foretages medico-legalt ligsyn, er nærmere angivet. Der er samtidig åbnet mulighed for at undlade at foretage medico-legalt ligsyn i visse tilfælde, når politiet og embedslægen er enige herom, jfr. betænkningen side 29.

6. Medico-legale ligsyn over militært personel skal for fremtiden foretages af embedslægen, jfr. betænkningen side 30.

7. Der er givet nærmere regler om, hvornår medico-legale obduktioner skal finde sted. I den forbindelse er der optaget en bestemmelse, der åbner mulighed for foretagelse af medico-legale obduktioner med henblik på konstatering af specielle medicinske dødsårsager, selv om der ikke er knyttet nogen politimæssig interesse til forholdet, jfr. betænkningen side 32.

8. Den særlige ordning, hvorefter der i visse tilfælde ikke foretages en fuldstændig obduktion, men kun en såkaldt politisektion, falder forsøgsvis bort, jfr. betænkningen side 35.

9. Der indsættes en bestemmelse om, at obduktion i almindelighed ikke må finde sted, før afdødes nærmeste er underrettet om dødsfaldet, og om at der vil blive foretaget obduktion, jfr. betænkningen side 35 og lovforslagets § 7, stk. 2.

10. Der fastsættes særlige regler om retslig prøvelse af politiets beslutning om medico-legal obduktion, jfr. betænkningen side 35.

Det foreliggende lovforslag svarer bortset fra mindre sproglige ændringer i det væsentlige til udkastet i betænkningen vedrørende revision af ligsynsloven, og der kan derfor henvises til betænkningen med hensyn til de nærmere overvejelser, der ligger til grund for såvel lovforslaget i sin helhed som dets enkelte bestemmelser. I bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser er derfor alene omtalt de paragraffer, der har et andet indhold end de tilsvarende bestemmelser i betænkningens udkastet.

Betænkningen har været fremsendt til orientering og eventuel udtalelse hos en række myndigheder, institutioner og foreninger. Justitsministeriet har modtaget svar fra sundhedsstyrelsen, den almindelige danske lægeforening, retsmedicinsk institut i Århus, rigsadvokaten, Københavns politi, præsidenterne for østre og venstre landsret samt Københavns byret, forsvarsministeriet og kirkeministeriet.

De udgiftsmæssige og administrative konsekven-

ser af lovforslaget vil i alt væsentligt være knyttet til en forventet stigning i antallet af medico-legale ligsyn og obduktioner i de dele af landet, hvor sådanne ligsyn og obduktioner hidtil har været gennemført i mindre omfang end ønskeligt. En nøjere beregning af denne stigning kan vanskeligt foretages, men det fremgår af betænkningen side 41, at udvalget har skønnet, at en gennemførelse af lovforslaget vil medføre henimod en fordobling af de medico-legale obduktioner og en stigning på 800 i antallet af medico-legale ligsyn.

Efter de foreliggende oplysninger udgør udgiften til en obduktion gennemsnitlig knapt 2.000 kr., hvoraf en væsentlig del er transportudgifter, mens udgiften til et medico-legalt ligsyn ligger på godt 300 kr., hvortil i begge tilfælde kommer udgifter til kørselsgodtgørelse og time- og dagpenge. Merudgiften anslås til ca. 3 $\frac{1}{2}$ mill. kr.

Forøgelsen af antallet af medico-legale ligsyn og obduktioner vil formentlig gøre det nødvendigt at udvide personalet ved de retsmedicinske institutter i København, Århus og Odense med 6 stillinger som adjunkt/lektor og 8 stillinger for teknisk administrativt personale. Udgiften hertil kan anslås til 1 $\frac{1}{4}$ mill. kr., hvortil kommer $\frac{1}{4}$ mill. kr. til øgede udgifter ved driften af institutterne. Nyansættelserne vil finde sted i takt med stigningen i antallet af medico-legale ligsyn og obduktioner.

Den samlede merudgift ved lovens gennemførelse vil herefter næppe overstige 5 mill. kr.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser.

Til § 2.

Der er som stk. 5 indsat en regel, der giver justitsministeren adgang til at fastsætte regler om, at en læge ikke må foretage ligsyn af afdøde, som han har haft et særligt tilknytningsforhold til. Det er hensigten at forbyde læger at foretage ligsyn af deres nuværende og tidligere ægtefæller, deres børn, stedbørn, plejebørn og adoptivbørn, deres slægtninge i opstigende linie samt personer, der hører til deres husstand, uanset om de pågældende er slægtninge.

Til § 7.

Det præciseres i stk. 2, at afdødes nærmeste skal underrettes ikke alene om dødsfaldet men også om, at der vil blive foretaget obduktion. Endvidere er indsat en bestemmelse om, at den pågældende skal gøres bekendt med adgangen til at få spørgsmålet om foretagelse af obduktion indbragt for domstolene.

Til § 8.

Der er i stk. 2 indsat en henvisning til retsplejelovens § 949, stk. 2. Henvisningen betyder, at spørgsmålet om, hvorvidt kære, som iværksættes efter udløbet af 3-dages fristen, skal afvises, afgøres af landsretten efter reglerne i den nævnte bestemmelse i retsplejeloven. Dette betyder, at afvisning skal ske, medmindre fristens oversiddelse skyldes grunde, som ikke kan tilregnes den kærende.

Til § 10.

Efter forhandling med forsvarsministeriet er der i stk. 3 indsat en bestemmelse, hvoraf det direkte fremgår, at forswarets auditorpersonel træder i stedet for politiet i tilfælde, hvor efterforskningen i forbindelse med dødsfaldet henhører under militær påtalemyndighed.